РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Міністерство освіти і науки України
Український державний університет залізничного транспорту
ННЦГО
Кафедра: ***історії та мовознавства***

Назва освітнього компонента:

ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ

Код та назва спеціальності: **J7 Залізничний транспорт**

Назва освітньої програми:

«Локомотиви і локомотивне господарство»

Рівень освіти: ***другий (магістр-науковець)***
Форма навчання: ***денна***
Семестр: ***1***
Кількість кредитів ЄКТС: ***3***
Форма підсумкового контролю: іспит/***залік***

Розробник програми: Близнюк Леся Миколаївна, к.ф.н., доцент

Харків, 2026

2 ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Галузь знань: **В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»**
Обов'язкова / Вибіркова: **Обов'язкова**
Курс: **2** / Семестр: **1** Загальний обсяг курсу: **90 годин** (3 кредити ЄКТС)
Обсяг контактних годин: 30 годин (Лекції: 15 год, Семінари: 15 год)
Обсяг самостійної роботи: 60 год.

3 ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧІВ

ПІБ викладача: **Близнюк Леся Миколаївна** (кандидат філологічних наук, доцент)
Контактна інформація (email, телефон, кабінет): +38 (067)116 90 02;
e-mail: bluzniuk@kart.edu.ua; ауд. 3.323, 3 корпус
Час консультацій: 14.00-15.00 (Понеділок, Середа)
Форми зв'язку: **Zoom** (ідентифікатор конференції 420 342 4468
код доступу: 921911

4 МЕТА І ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета навчальної дисципліни: сформувати у здобувачів освіти систему базових педагогічних знань про закономірності навчання, виховання та розвитку особистості. Ці знання є фундаментом для подальшої професійної діяльності в освіті, при обійманні керівничих посад в установах та підприємствах. Сприяти утворенню соціальної відповідальності при усвідомленні ролі освіти для успішної соціальної життєдіяльності людини.

Завдання дисципліни: є формування системи знань з базових педагогічних концепцій; порівняння та аналіз різних наукових визначень понять «педагогіка», «навчання», «виховання», «освіта», «педагогічний процес»; засвоєння системи педагогічних наук та здобуття знань про її зв'язок з іншими науками (психологією, соціологією тощо).

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен знати: предмет, завдання, основні категорії (виховання, навчання, освіта, розвиток, педагогічний процес), структуру та зв'язок з іншими науками (психологією, філософією тощо); закономірності, принципи, основні компоненти (цілі, зміст, методи, форми, засоби) навчання та виховання; вікові та психологічні особливості учнів, поняття про суб'єкт-суб'єктну взаємодію.

вміти: аналізувати педагогічні явища, визначати педагогічні проблеми та прогнозувати результати впливу; формулювати цілі, відбирати зміст, планувати та конструювати окремі елементи навчального заняття чи

виховної події; будувати педагогічно доцільне спілкування, застосовувати прийоми ефективної комунікації та розв'язування конфліктних ситуацій.

5 КОМПЕТЕНТНОСТІ І РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Інтегральна компетентність: здатність майбутнього фахівця (незалежно від професії) використовувати фундаментальні педагогічні знання, гуманістичні цінності та практичні навички для ефективної організації, аналізу та вдосконалення процесів навчання, виховання та розвитку особистості в різних соціальних і професійних контекстах. Здатність до проектування та реалізації базових елементів цілісного педагогічного процесу на основі системи педагогічних знань, гуманістичних цінностей та рефлексії задля ефективного навчання, виховання та розвитку особистості. Така інтегральна компетентність є універсальною і корисною як для майбутніх педагогів, так і для фахівців будь-якої іншої сфери, де потрібно навчати, пояснювати, керувати чи виховувати.

«Локомотиви та локомотивне господарство»

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 05 Навички використання інформаційних і комунікативних технологій.

ЗК 04 Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК 05 Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 06 Здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 07 Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 01 Здатність працювати в групі над великими проєктами, у тому числі використовуючи соціальні навички ділової комунікації та менеджменту в галузі залізничного транспорту.

Програмні результати навчання (РН) (Очікувані результати):

РН 03 Вільно презентувати та обговорювати наукові результати державною мовою та англійською або однією з мов Європейського Союзу в усній та письмовій формах.

РН 07 Організовувати та керувати роботою первинного, виробничого, проектного або дослідницького підрозділу, використовуючи соціальні навички ділової комунікації та менеджменту, прагнути до особистісного зростання в якості організатора та керівника.

РН 09 Вміти передавати свої знання, рішення і підґрунтя їх прийняття фахівцям і неспеціалістам в ясній і однозначній формі, представляти підсумки виконаної роботи у вигляді звітів, рефератів,наукових статей, доповідей і заявок на винаходи.

РН 19 Мати навички проведення навчальних занять як викладача-стажера, підготовки навчально-методичної документації з відповідних дисциплін.

6 ПЕРЕДУМОВИ (ПРЕРЕКВІЗИТИ)

Навчальні курси: «Теоретична психологія», «Соціологія», «Етика»

7. ПІСЛЯУМОВИ (ПОСТРЕКВІЗИТИ)

Філософські науки, соціологія, вікова психологія, педагогічні методики.

8 ВІДПОВІДНІСТЬ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА ГЛОБАЛЬНИМ ЦІЛЯМ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ДО 2030 РОКУ

Відповідно до резолюції ООН №70/1 та Указу Президента України №722/2019, освітня компонента сприяє досягненню таких Цілей сталого розвитку:

SDG 4: **Якісна освіта**

«Основи педагогіки» як навчальна дисципліна забезпечує інклюзивну, справедливу та якісну освіту (Ціль 4.4, 4.7), розвиваючи критичне мислення, навички міжкультурної комунікації, психологію та поведінкову етику. Вона готує фахівців, необхідних для вирішення глобальних викликів та сприяє освіті для сталого розвитку.

SDG 16: **Мир, справедливість та сильні інститути**

Застосування педагогічних навичок у професійному, організаційному процесах сприяє поширенню міжнародних законів, виховному процесові та передаванні знань здобувачам освіти різних форм та рівнів. верховенству права та створенню ефективних, підзвітних та інклюзивних інститутів на всіх рівнях, що є сновою для миру та справедливості.

SDG 17: **Партнерство заради досягнення цілей**

Педагогічні знання є незамінними для посилення глобального партнерства (Ціль 17.16) та багатосторонньої співпраці. Вони уможливлюють міжкультурний діалог та передачу знань між країнами, що є критично важливим для мобілізації ресурсів та досягнення всіх інших ЦСР.

9 ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Модуль 1: Предмет і завдання педагогіки, її основні категорії, їх сутність. Етапи розвитку педагогічної науки. Система педагогічних знань (за Ф. Хофманом). Етапи становлення наукової педагогіки. Період експериментальної педагогіки. Народна педагогіка. Духовна педагогіка. Світська педагогіка. Історія становлення та розвитку професії педагога. Значення історії педагогіки для професійної підготовки майбутніх учителів. Методологія та методи Науково-Педагогічного дослідження. Їх елементи (етапи). Метод науково-педагогічного дослідження.

Теми лекцій до 1 модуля

Тема 1. Предмет і завдання педагогіки, її основні категорії, їх сутність.

Тема 2. Етапи розвитку педагогічної науки.

Тема 3. Історія становлення та розвитку професії педагога.

Тема 4. Методологія та методи Науково-Педагогічного дослідження. Їх елементи (етапи).

Модуль 2: Роль вітчизняних педагогів у розвитку національної педагогічної думки. Концептуальні педагогічні положення української класичної педагогіки. Періоди професійного становлення педагога вітчизняної вищої школи. Поняття про розвиток і формування особистості. Сутність самовиховання. Етапи самовиховання. Поняття індивідуальності. Умови успішного самовиховання. Методи формування свідомості особистості. Прийоми створення виховуючих ситуацій.

Теми лекцій до 2 модуля

Тема 5. Роль вітчизняних педагогів у розвитку національної педагогічної думки.

Тема 6. Періоди професійного становлення педагога вітчизняної вищої школи.

Тема 7. Поняття про розвиток і формування особистості. Сутність самовиховання.

Тема 8. Методи формування свідомості особистості.

10 ТЕМАТИКА СЕМІНАРСЬКИХ/ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичні заняття передбачають активну участь, підготовку доповідей, участь у тренінгових вправах, застосування педагогічних методик і ситуацій та розв'язання питань педагогічної комунікації.

Практичне заняття 1. Аналіз донаукового, концептуального та системного етапів розвитку педагогічної науки. Доповіді. Обговорення.

Практичне заняття 2. Головні періоди процесу становлення педагогічних знань**.** Доповіді. Тестування.

Практичне заняття 3. Розвиток педагогічної думки Античності – база сучасних педагогічних методик. Доповіді. Обговорення.

Практичне заняття 4. Теоретичні та емпіричні методи педагогічного дослідження. Тестування.

Практичне заняття 5. Концептуальні положення народної педагогіки. О. Духнович. Доповіді. Обговорення.

Практичне заняття 6. Розвиток системи освіти та виховання в Україні кінця XXVIII- початку XXI століття.

Практичне заняття 7. Умови ефективного розвитку особистості. Обговорення. Тестування.

11 ТЕМАТИКА ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Перелік тем не передбачено

12 САМОСТІЙНА РОБОТА

Загальний обсяг самостійної роботи – 60 годин. Види завдань:

• Опрацювання теоретичного матеріалу (пошук, аналіз, структурування та відбір потрібної інформації з різних джерел).

• Наявність і повнота конспекту лекцій і тем, що виносяться на самостійний розгляд.

• Підготовка доповідей і виступів на теми, означені програмою курсу.

• Виконання індивідуальних завдань (реферативні роботи, есе, кейси).

• В умовах дистанційної/змішаної форм навчання – вчасне якісне виконання індивідуальних самостійних завдань в асинхронній формі роботи (платформа Moodle).

Загальний обсяг самостійної роботи – 60 годин. Види завдань:

• Опрацювання теоретичного матеріалу (пошук, аналіз, структурування та відбір потрібної інформації з різних джерел).

• Наявність і повнота конспекту лекцій і тем, що виносяться на самостійний розгляд.

• Підготовка доповідей і виступів на теми, означені програмою курсу.

• Виконання індивідуальних завдань (реферативні роботи, есе, кейси).

• В умовах дистанційної/змішаної форм навчання – вчасне якісне виконання індивідуальних самостійних завдань в асинхронній формі роботи (платформа Moodle).

Приклади приблизних завдань для саамостійного опраацюваання згідно з темами занять.

До теми 1. Вступ до курсу. Що таке педагогіка.

1. З наведених формулювань оберіть найточніше поняття «педагогіка» обґрунтуйте своїми словами:

1. Наука про закономірності, механізми та факти психічного життя людей і тварин

2. Наука про сутність, закономірність, принципи, методи й форми навчання та виховання людини.

3. Наука, предметом дослідження якої є пізнавальне, соціально-політичне, ціннісне, етичне й естетичне ставлення людини до світу.

4. Наука про виховні стосунки, що виникають у процесі взаємозв'язку виховання, освіти та навчання із самовихованням, самоосвітою та самонавчанням, спрямовані на розвиток людини.

2. З наведених формулювань оберіть найточніше визначення «Об'єктом педагогіки як науки є», обґрунтуйте:

1. Явища дійсності, що зумовлюють розвиток індивідууму в процесі цілеспрямованої діяльності суспільства;

2. Цілісний педагогічний процес, який створюється у спеціальних соціальних інститутах;

3. Целеспрямований розвиток людини, що передбачає освоєння культури, цінностей та норм суспільства;

4. Моральність та духовність.

3. Визначте, які з перелічених завдань найбільше, на вашу думку, вирішує педагогічна наука:

1. Розкриття закономірностей в галузі виховання, освіти, навчання, а також управління освітніми та виховними системами.

2. Вивчення та узагальнення досвіду педагогічної діяльності

3. Розробка освітніх стандартів з педагогіки;

4. Вирішення утвореного конфлікту між викладачем та студентом.

Чи є у вас бажання доповнити такі завдання? Прокоментуйте.

До теми 2. <u>Етапи розвитку педагогічної науки.</u>

1. Наведіть 10 прикладів українських прислів'їв , приказок, казок про знання, грамоту, навчання, науку, розум, працю, мудрість, красу людини, її здоров'я, поведінку.

2. Обґрунтуйте, чи має духовна педагогіка переваги над іншими педагогічними системами.

3. Утворіть власну схему, за якою (на вашу думку) буде розташовано поняття народної, духовної, світської та етнопедагогіки за пріоритетом застосування в сучасному українському суспільстві. Обгрунтуйте.

4. Розкрийте принципову різницю між поняттями «педагогіка», «етнопедагогіка», «народна педагогіка».

5. Уявіть ситуацію: в різних аудиторіях одночасно викладачі читають лекції з навчальних дисциплін «Загальний курс органічної хімії» та «Форми герундія в сучасній англійській мові». Які з елементів **народна – духовна – світська педагогіка** будуть найактивніше використані лекторами й на яких зі вказаних лекціях?

6. Розгляньте кілька прикладів. 1. Педагог самостійно розробив програму аудиторної консультативної роботи й активно долучає до неї студентів, виявляючи при цьому найбільш успішних і талановитих.

2. Педагог постійно проводить колективне опитування, дискусійні «столи», спільну співпрацю зі студентами.

3. Педагог оголошує максимальну свободу у виборі часу та формату позааудиторної роботи студентів, коли кожен обирає виконання того завдання, яке найбільше відповідає здібностям та набутим знанням.

ПИТАННЯ: які принципи педагогіки використані в кожному прикладі? Підказка: толерантний….тощо.

До теми 3. <u>Історія становлення та розвитку професії педагога</u>

1. Виховання, на думку Платона, позначає вплив дорослих на дітей, формування у дітей моральність і чесноти. У поняття «вчення» він включав придбання знань за допомогою вивчення наук, а головне властивість науки, за Платоном, полягає в тому, що вона «пробуджує душу користуватися мисленням для істини». Як ви розумієте цю Платонову ідею і чи має вона життя у наш час? Обґрунтуйте.

2. На основі розробленої вікової періодизації якого античного вченого і в наші часи сформовано систему освіти. Надайте розгорнуту відповідь.

3. Який метод навчання, на думку Сократа, розвиває мислення, сприяє розумовому розвитку? Обгрунтуйте відповідь та поміркуйте: чи застосовує вказаний метод сучасна педагогіка на практиці?.

4. Вкажіть ступені вікової періодизації навчання та виховання за Аристотелем. Яку ступені пізнавальної діяльності при цьому він виокремлює?

5. Поясніть, чому за всю історію Спарти вона не подарувала людству жодного видатного митця, а загальне економічне та культурне життя

відставало від інших країн? Як це пов’язане з педагогічними прийомами Спарти?

6. Поясніть поняття «калокагатія». Як воно пов’язене з давньою Афінською системою виховання?

До теми 4. <u>Методологія та методи Науково-Педагогічного дослідження. Їх елементи (етапи).</u>

1. Установіть відповідність між назвами методів виховання та їх відповідними характеристиками:

1. Метод вимоги	А) навчає способам діяльності та спілкування
2. Метод етичної бесіди	Б) спонукає до певних дій, вчинків
3. Методи оцінювання	В) формує поняття та уявлення моральності
4. Метод організації діяльності учнів/студентів	Г) стимулюють або гальмують правильну/неправильну поведінку
	Ґ) визначає діяльність лише в групах вихованців

2. Продовжіть визначення та обґрунтуйте: Група методів, зорієнтована на пізнання безпосередньої дійсності, зовнішніх зв'язків і відношень, це….

3. Установіть відповідність між поняттями та їх ключовими властивостями:

1) викладання; А) процес активної взаємодії між тим хто навчає та тим, кого навчають. У результаті в того, кого навчають, формуються певні знання та уміння на основі його власної активності;

2) здобуття навчання; Б) діяльність учня / студента) як активного (пасивного) об’єкта (суб’єкта) із засвоєння навчальних знань, здобуття умінь та навичок;

3) здійснення навчання; В) процес передавання учням /студентам певних знань, умінь та навичок;

4) методика навчання; Г) сукупність методів, прийомів та засобів, що застосовуються у процесі організації навчально-пізнавальної діяльності учнів / студентів;

Д) діяльність педагога (вчителя / викладача) як активного суб’єкта при передаванні освітніх знань.

4. Прочитайте помірковано. Оцініть таку організацію життя колективу. Визначте роль і завдання педагога-куратора при цьому.

…В нашій студентській групі стало доброю традицією: всі справи вирішувати і проводити колективно. Перед проведенням якоїсь справи куратор проводить зі студентами стартову бесіду, на якій спільно вирішують: що робимо, як робимо і для чого робимо. Обираються відповідальні, розподіляються доручення, враховуючи можливості й інтереси кожного. Тому всі студенти вільно й ініціативно беруть участь у справах групи та факультету. У цьому немає нічого дивного, бо справи не нав'язуються кимсь з гори, а кожен пропонує, що і як він хоче робити. Наприкінці тижня проводяться збори-вогники, на яких обговорюється, що доброго було зроблено колективно, планується подальша робота.

5. Уявіть ситуацію, за якої Вам як викладачу-педагогу необхідно здійснити аналіз успішності студентської групи з навчальної дисципліни, яку викладаєте. У трьох студентів показники абсолютної успішності

відрізняються на 0,05%. Як Ви оберете кращого? Який метод /методи педагогічного дослідження оберете? Обгрунтуйте.

6. За допомоги методу моделювання проаналізуйте і виправте ситуацію, коли вихованець усіма способами поведінки, вдаючись до обману, уникає розмови щодо порушення навчальної дисципліни. Поміркуйте, чи може педагог при цьому змоделювати поведінку вихованця, щоб одразу це скоректувати?

7. Розподіліть вказані нижче поняття: об'єктом чи предметом педагогічного дослідження вони є:

Приклад: «об'єкт»- перелік…. «суб'єкт»- перелік….

Лекція; семінарське заняття; створення студентського активу; колоквіум; збори; виховна бесіда; ранжування за рівнем успішності; «круглий стіл»; самоврядування учнів / студентів; тестування; конференція; розробка навчального матеріалу до методичних рекомендацій; особистісний підхід.

До теми 5. <u>Роль вітчизняних педагогів у розвитку національної педагогічної думки</u>

1. Хто з видатних вітчизняних педагогів першим науково обґрунтував принцип наочності навчання? Обгрунтуйте відповідь, наведіть приклади існуючих форм наочності в навчанні у наш час.

2. Як відомо, К.Д. Ушинський встановив три загальних ступені навчання і пізнання: чуттєве сприймання; розумова переробка; закріплення у пам'яті і звичках. На основі цього виділив три послідовно пов'язані між собою структурні частини заняття:

1. Здійснення свідомого переходу від пройденого до нового і створення в учнів цілеспрямованості на інтенсивне сприймання матеріалу;

2. Розв’язання основного завдання уроку;

3. Підведення підсумків та закріплення набутих знань і умінь.

Змоделюйте міні-план практичного заняття з будь-якої навчальної дисципліни, врахувавши згадані структурні частини.

3. У формуванні громадянина й патріота, людини освіченої, фізично й морально здорової, яка сама повинна засвоїти певне коло знань, що допоможе в майбутньому розвинути їхні пізнавальні здібності вбачав завдання педагога…..

4. Визначте основні компоненти змісту виховання в народній педагогіці: а) людини; б) громадянина; в) сім'янина.

5. Підберіть українські прислів’я про честь, совість, людяність, милосердя. На прикладі одного з прислів’їв проаналізуйте, які напрямки вітчизняної педагогічної думки вони можуть ілюструвати.

6. Продовжіть повідомлення: «Установлено, що соціокультурними чинниками формування науково-педагогічного світогляду О. Духновича були:….»

До теми 6. <u>Періоди професійного становлення педагога вітчизняної вищої школи</u>

1. Напишіть власне«Педагогічне кредо» — короткий текст (5-7 ключових тез), який відображає ваші головні переконання як педагога. Наприклад: «Я вірю, що кожна дитина талановита...», «Моя мета — не навчити, а навчити вчитися...».

2. Кейс: Складна ситуація

Прочитайте опис ситуації та розробьте алгоритм дій педагога.Як би ви вчинили?

Ситуація: Учень 8-го класу на уроці відверто ігнорує ваші прохання, говорячи: «Цей предмет мені в житті не знадобиться». Решта класу пильно спостерігає за вашою реакцією.

Питання для аналізу:

1. Яка ваша перша реакція (емоційна та професійна)?

2. Які слова ви оберете для діалогу з учнем на уроці?

3. Які кроки ви запропонуєте після уроку (розмова наодинці, співпраця з психологом, зміна підходу до викладання тощо)

3. Аналіз «сильного» та «слабкого» учня

Розробіть таблицю, спробувавши проаналізувати ситуацію з різних боків. Оберіть одного «успішного» та одного «неуспішного» учня (реального чи уявного).

Критерій	«Сильний» учень
Мотивованість	
Спосіб засвоєння інформації (аудіал, візуал, кінестет)	
Можливі труднощі	
Як я можу допомогти? (індивідуальний підхід)	

4. «Розвиток креативності через обмеження»

Ваш звичайний урок має тривати 20 хвилин(неповний навчальний годинник). У вас немає підручників, проектора та інших звичних ресурсів. Є лише маркер та біла дошка. Ваша тема: «Закон всесвітнього тяжіння» (або будь-яка інша складня тема).

Питання: Як би ви провели цей урок, щоб він був ефективним, цікавим і запам'ятовуваним? Опишіть послідовність ваших дій та інтерактивних прийомів.

5. «Самодіагностика: Моя карта професійного розвитку»

Оцініть за шкалою від 1 до 5(де 1 – потребує значного розвитку, 5 – моя сильна сторона) ваші педагогічні компетентності. Виберіть 1-2 сфери для пріоритетного розвитку в поточному місяці.

Компетентність Оцінка (1-5) Конкретний крок для розвитку

Предметно-методична (глибоке знання предмета) Наприклад: Пройти онлайн-курс з...

Психолого-педагогічна (розуміння вікових особливостей)

Комунікативна (вміння слухати, діалог)

Цифрова (використання ІКТ)

Рефлексивна (вміння аналізувати свою роботу)

Креативна (вміння творити)

Емоційний інтелект

До теми 7. Поняття про розвиток і формування особистості. Сутність самовиховання.

1. Англійська народна приказка стверджує: «Можна привести коня до водопою, але не можна змусити його пити». Поміркуйте над цим. Чи можна цей вислів порівнянь з професією педагога і як це може співвідноситися з виховання особистості?

2. Визначте риси, які вам властиві. Окремо випишіть ті, які прагнете мати. Проаналізуйте, що необхідно, аби досягнути прагнення.

3. Викладач має достатній досвід педагогічної роботи, проте останнім часом не може знайти спільну мову зі студентами. Педагог вважає, що потрібно суворо вимагати знань, умінь та навичок, оскільки наближається період сесії. Педагог грубо розмовляє з підопічними, принижує їх гідність, не дозволяє студентам висловлювати нові ідеї при виконанні завдань. Завдяки цьому студенти почали погано відвідувати заняття і намагаються уникнути спілкування з цим викладачем. Проаналізуйте причини ситуації, що склалася. Назвіть доцільні способи встановлення стосунків між викладачем та студентами на основі педагогіки співробітництва.

4. Поясніть, в чому полягають негативні сторони спілкування за принципом: «ти – мені, я – тобі», «рука руку миє». Як це впливає на формування особистості в підлітковому віці?

5. Деякі люди, порушуючи питання про виховання естетичних смаків молоді, скаржаться на те, що переважна часина молоді не любить класичну музику. Музична освіта, мовляв, не завжди прищеплює любов до музики. Музичною грамотою можна оволодіти, але в той же час можна залишитися емоційно «глухим». Таке відбувається при змішуванні понять освіти і виховання. Чи погоджуєтеся ви з такою думкою? Обґрунтуйте.

6. Викладач дає студенту завдання, а той не хоче його виконувати і при цьому заявляє: «Я не хочу це робити». Якою, на вашу думка, має бути реакція педагога? Обґрунтуйте.

До теми 8. <u>Методи формування свідомості особистості</u>

1. Завдання під назвою «Ваш вибір». Визначте, які фактори перелічених (можна кілька) визначають вибір педагогом методів формування особистості вихованців?

А) психологічний стан педагога;

Б) специфіка навчальної дисципліни;

В) цілі та завдання самого навчання;

Г) спосіб організації взаємодії педагога та вихованців;

Ґ) рівень економічного та соціального розвитку суспільства;

Д) наявність технічних засобів навчання;

Е) рівень мотивації діяльності учнів / студентів;

Є) особистісні якості та здібності вихованців

2. Що з переліченого нижче, на Вашу думку, не є основною вимогою до контролю знань? Може бути кілька варіантів. Відповідь обґрунтуйте:

А) об'єктивність; Б) систематичність; В) обґрунтування оцінок; Г) творчий підхід

3. Складіть частину традиційного за методикою проведення практичного заняття за вашою спеціальністю, визначивши методи, прийоми, засоби при його проведенні.

4. «Чаша ваг»: проаналізуйте переваги та недоліки рейтингової системи оцінювання. У чому полягають її можливості в галузі тієї навчальної дисципліни, яку ви можете викладати? Надайте обґрунтовану відповідь.

5. «Знак ?». Замість знака питання напишіть слово, яке визначає педагогічний термин.

1. ? – індивідуум як продукт суспільного розвитку, суб'єкт праці, спілкування та пізнання, що детермінований конкретно-історичними умовами життя суспільства.

2. ? – процес кількісних і якісних змін в організмі, психиці, в інтелектуальному та духовному середовищі, зумовлений впливом зовнішніх, керованих та некерованих факторів.

3. ? – наука про освіту і навчання, їх цілі, зміст, методи, засоби й організаційні форми.

4. ? – соціальна спільнота людей, яка об'єднана на основі суспільно значущих цілей, спільних ціннісних орієнтацій, спільною діятельністю та спілкуванням.

6. З наведених понять оберіть ті, які ви вважаєте принципами виховання. Обґрунтуйте:

1. Виховання і розвиток;

2. Виховання в колективі та за допомоги колективу;

3. Врахування позитивних характеристик особистості вихованця;

4. Єдність вимог і повага до особистості вихованця;

5. Самовиховання й перевиховання;

6. Послідовність, системність та єдність виховних впливів;

7. Методи виховання;

8. Застосування різноманітних методів виховання;

9. Відповідність віковим та індивідуальним особливостям вихованців;

10. Свідомість та активність вихованців.

7. Розробіть й обґрунтуйте модель навчання, що максимально зорієнтована на розвиток самооцінки учнів / студентів. Можна на прикладі схеми проведення лекції або семінару.

8. У процесі навчання учень / студент систематично здійснює багато помилок (усні відповіді, письмові роботи, тестування тощо). Які заходи ви проведете для того, щоб розробити індивідуальну технологію навчання саме для цього вихованця?

13 ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН (ДЕННА ФОРМА)

№ тиж.	Тема	Лекції, год	Семінари/Практичні, год	Самостійна робота, год	Всього, год	Модуль
1	Тема1. Предмет і завдання педагогіки, її	2	0	4	4	**Модуль 1**

	основні категорії, їх сутність.					
2	Тема 2 Аналіз донаукового, концептуального та системного етапів розвитку педагогічної науки. Доповіді. Обговорення.	0	2	4	4	
3	Тема 3. Етапи. Розвитку педагогічної науки	2		4	4	
4	Тема 4 Головні періоди процесу становлення педагогічних знань**.** Доповіді. Тестування.	0	2	4	4	
5	Тема 5. Історія становлення та розвитку професії педагога.	2	0	4	4	
6	Тема 6. Розвиток педагогічної думки Античності – база сучасних педагогічних методик. Доповіді. Обговорення.	0	2	4	4	
7	Тема 7. Методологія та методи Науково-Педагогічного дослідження. Їх елементи (етапи).	2	0	4	4	**Контроль 1**
8	Тема 8. Теоретичні та емпіричні методи педагогічного дослідження. Тестування.	0	2	2	2	
Разом Модуль 1		**8**	**8**	**30**	**48**	
9	Тема 9. Роль вітчизняних педагогів у розвитку національної педагогічної думки.	2	0	4	6	**Модуль 2**
10	Тема 10. Концептуальні положення народної педагогіки. О. Духнович.	0	2	4	6	

	Доповіді. Обговорення.					
11	Тема11. Періоди професійного становлення педагога вітчизняної вищої школи.	2	0	4	6	
12	Тема 12 Розвиток системи освіти та виховання в Україні кінця XXVIII- початку XXI століття.	0	2	4	6	
13	Тема 13. Поняття про розвиток і формування особистості. Сутність самовиховання.	2	0	4	6	
14	Тема 14. Умови ефективного розвитку особистості. Обговорення. Тестування.	0	2	4	6	
15	Тема 15. Методи формування свідомості особистості.	1	1	6	8	
Разом Модуль 2		**7**	7	**30**	**48**	
ВСЬОГО		**15**	**15**	**60**	**90**	

14 ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Види: практичні вправи, доповіді, реферати, міні-тести. Типи завдань викладено в навчальному курсі дистанційної платформи Moodle.

Вимоги: Дотримання Кодексу академічної доброчесності. Посилання на всі ресурси та джерела повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином.

№ з/п	Назви тем доповідей /рефератів
1	Значення історії педагогіки для професійної підготовки майбутніх учителів.
2	Виховання в Стародавній Греції. Спартанська система виховання.
3	Афінська система виховання.
4	Древньогрецькі філософи про формування особистості (Сократ, Платон, Аристотель, Демокрит).
5	Школа і педагогіка Стародавнього Риму.
6	Педагогіка творчості. Ідеї Сократа.
7	Стародавні принципи процесу виховання: від найдавніших часів до епохи Античності.
8	Педагогічні думки Арістотеля.
9	Аналіз етапів становлення наукової педагогіки.
10	Період експериментальної педагогіки: видатні імена, праці.
11	Вікова періодизація та методи вікового виховання за Арістотелем.
12	Історія виникнення перших шкіл у дохристиянську епоху.
13	Настанови народної педагогіки.
14	Феномен світської педагогіки.
15	Значення духовної педагогіки в XXI столітті.
16	Теоретичні методи педагогічного дослідження: від аналізу до моделювання.

17	Детальний огляд основних методів збору фактичних даних про педагогічну реальність.
18	Педагогічний експеримент: гіпотеза, констатуючий, формувальний та контрольний етапи, змінні (незалежна, залежна), умови чистоти.
19	Математико-статистичні методи: інструменти обробки та аналізу педагогічних даних
20	Якісні методи дослідження в педагогіці: кейс-стаді, включене спостереження, глибинні інтерв'ю.
21	Проєктний метод як дослідницька технологія в педагогічній діяльності.
22	Педагогічні методи, що забезпечують об'єктивність та достовірність висновків дослідження.
23	Народна педагогіка як основа національного виховання: принципи, ідеали та засоби
24	Вічні істини та гендерні моделі: виховання дівчаток і хлопчиків в традиціях української народної педагогіки.
25	Народна педагогіка в сучасному освітньому просторі: актуальність, інтеграція, перспективи
26	Духовна педагогіка: сутність, мета та основні категорії.
27	Практики духовно-морального виховання в освітньому процесі: методи та технології
28	Духовна педагогіка в умовах викликів сучасності: шляхи подолання кризи сенсів
29	Світська етика в школі: виклики та моделі виховання моралі поза релігійним контекстом
30	Теоретико-філософське обґрунтування світської освіти як фундаменту сучасного суспільства
31	Етапність професійного становлення педагога: від вибору професії до педагогічної майстерності
32	Як реформа Нової української школи змінила традиційні етапи та вимагає нових компетентностей
33	Кризові точки та перехідні періоди у кар'єрі педагога: як їх подолати?

34	Сучасні інноваційні методики у вихованні школярів 10-11 класів.
35	Виховна база студентів: форми, методи та практика.
36	Особистість як психолого-педагогічний феномен: сутність, структура та механізми розвитку
37	Соціалізація як головний чинник формування особистості: інститути, етапи та конфлікти
38	Саморозвиток і самоактуалізація як вершини формування зрілої особистості (гуманістичний підхід).
39	Ієрархія потреб Маслоу: Від фізіологічних до потреб у самоактуалізації.
40	Умови самоактуалізації особистості за К. Роджерсом.
41	Конфлікти між особистістю та суспільством в процесі соціалізації.
42	Самовиховання як вершина особистісного розвитку: мотивація, принципи та алгоритм дій.
43	Інструментарій самовиховання: практичні методи розвитку волі, характеру та інтелекту.
44	Умови ефективного самовиховання: як створити середовище для успішних змін.

15 МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Використовуються студенто-центровані та інтерактивні методи здобуття освіти:

• Лекції, що включають формулювання уточнюючих запитань та короткі обговорення.

• Практичні семінари, що передбачають активну участь, доповіді, усні та письмові опитування.

• Тренінгові вправи, спрямовані на формування та закріплення навичок.

• Проєкти (у формі реферативних робіт).

• Використання технологій дистанційного навчання на платформі Moodle та Zoom.

16 ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Навчальна дисципліна складається з двох модулів. Контроль знань здійснюється з урахуванням кредитно-модульної системи та рейтингового оцінювання за 100-бальною шкалою.

Поточний контроль (за кожен модуль – до 60 балів): Формується шляхом накопичення студентами балів за активність. Види: Відвідування лекцій, наявність і повнота конспекту, доповіді та повідомлення на семінарах, участь в обговореннях, усних опитуваннях, тренінгових вправах, виконання індивідуальних завдань.

Модульний контроль (за кожен модуль – до 40 балів): Проводиться двічі на семестр у формі **модульного тестування** (20 питань у тесті, 2 бали за кожну вірну відповідь). Максимальна кількість – 40 балів за модуль.

Підсумковий контроль (Залік): Студент отримує залік за результатами модульного 1-го та 2-го контролю шляхом накопичення балів. Загальна підсумкова оцінка виставляється як **середнє арифметичне суми модульних оцінок**.

17 КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач освіти, становить **100 балів за модуль** (до 60 балів поточного контролю та до 40 балів за модульне тестування).

Підсумкова аудиторна оцінка	Модульне	Загальна

Лекції (відвідування)	Практичні заняття (виконання практичних вправ в аудиторії з подальшим «захистом» та обговоренням)	Самостійна Робота/Домашні роботи	Реферати /доповіді	тестування	сума балів за модуль
10	До 60	до 50	до 60	До 40	до 100

У складовій *«Практичні заняття»* оцінюється рівень виконання студентом індивідуальних завдань (підготовка доповіді, реферату, робота зі словниками тощо). Максимальна кількість балів складає – 60 балів.

У складовій *«Самостійні/Домашні роботи»* оцінюється рівень знань здобувачів освіти при виконанні вказаних до тем практичних занять робіт, передбачених для самостійного/домашнього виконання за пройденими темами програми курсу.Максимальна оцінка за таку роботу– 50 балів.

У складовій *«Реферати/доповіді»* включено поняття:

- Ідеальне виконання: Повністю розкрито тему, глибокий власний аналіз актуальної проблеми (55-60 балів)
- Виконано майже повністю: Тема розкрита добре, але є окремі незначні недоліки в оформленні, аргументації або бракує елементів власного, оригінального аналізу (49-54 бали)
- Виконано частково: Робота поверхова, слабка аргументація, відсутній практичний аналіз або допущено суттєві помилки у структурі/оформленні (39-48 балів)
- Робота слабка, повноцінно не відповідає темі, має грубі тематичні стильові та мовно-граматичні помилки (29-38 балів)

- Плагіат (понад 50%), тема не розкрита або несвоєчасна здача без поважних причин (19-28 балів)
- Робота повністю не відповідає поставленим завданням та має плагіат понад 70% (0-18 балів).

Загалом підсумкова аудиторна оцінка складає максимально 100 балів і є сумою балів, нарахованих студенту за домашнє завдання, виконання контрольної та самостійної роботи.

У складовій «*Модульне тестування»* (Максимум 40 балів за модуль): Оцінка формується відповідно до кількості вірних відповідей на тестові модульні питання (20 питань, 2 бали за вірну відповідь).

До перелічених складових модульної оцінки можуть нараховуватися *додаткові бали* за участь студента у науковій роботі, підготовку робіт на конкурси, участь в олімпіадах тощо.

Кількість додаткових балів визначається на розсуд викладача, але у сумі не більше 100 балів разом з переліченими складовими модульної оцінки.

Отримана таким чином сума балів доводиться до відома студентів перед проведенням модульного контролю. Студентам, які набрали від 60 до 100 балів і згодні з цією сумою, відповідна оцінка модуля проставляється до заліково-екзаменаційної відомості.

Якщо середнє арифметичне модульних оцінок становить FX, або відповідає оцінкам B чи D, а студент бажає покращити результат, він може складати залік, питання та завдання до якого вказані/розміщені в навчальному курсі (при дистанційному форматі навчання) та запропоновані викладачем.

Кількість балів, яка може бути отримана за результатом модульного контролю, дає студенту можливість для підвищення оцінки поточного контролю на один ступінь за державною шкалою:

з “4” (82-89 балів) на “5” (90-100 балів);

з “3” (60-74 бали) на “4” (75-81 балів);

з “2” (35-59 балів) на “3” (60-74 бали).

Таким чином, максимальна кількість балів модульного контролю коливається у межах від 10 до 25 балів залежно від конкретного випадку.

Оцінка екзамену визначається, як середньоарифметична оцінка двох модулів залікового кредиту І. Організація виставлення екзаменаційної оцінки та умови її покращення наведені у п.3.4 Положення про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (тимчасовому).

При заповненні заліково-екзаменаційної відомості та залікової книжки (індивідуального навчального плану) студента, оцінка, виставлена за 100-бальною шкалою, повинна бути переведена за національною шкалою (5, 4, 3,) та шкалою ECTS (A, B, C, D, E).

18 АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА КУРСУ

Академічна доброчесність: Порушення Кодексу академічної доброчесності УкрДУЗТ є серйозним порушенням. Кодекс доступний за посиланням: https://kart.edu.ua/wp-content/uploads/2020/06/kodex.pdf

Визначення плагіату та його наслідків: Очевидний плагіат у роботах оцінюється 0-3 балами. Кваліфікаційна робота (як приклад) не повинна містити академічний плагіат, фабрикації та/або фальсифікації. **Правила цитування:** Посилання на всі ресурси та джерела (у рефератах, самостійних роботах чи презентаціях) повинні бути чітко визначені та оформлені належним чином. **Правила поведінки на заняттях:** Очікується активна участь у лекціях (формулювання уточнюючих запитань, критичних зауважень) та на семінарах. У разі спільної роботи, потрібно зазначити ступінь участі інших студентів.

19 ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ (заліку)

1.Що сприяло виникненню педагогіки як науки?

2. До якої групи відносять основні категорії педагогіки?

3. Розділ педагогіки, який вивчає наукові основи процесу виховання й методику організації виховної роботи – це…

4. Система внутрішньої самоорганізації із засвоєння досвіду поколінь, спрямована на власний розвиток, – це…

5. Процес становлення людини як соціальної особистості під впливом різноманітних факторів – це…

6. Кількісні та якісні зміни,що відбуваються в організмі людини в процесі її життя як соціальної істоти –це…

7. Основними й визначними компонентами будь-якої системи виховання є:

8. Рушійними силами процесу виховання є:..

9. Які фактори визначають вибір методів навчання?

10. Дидактика розглядає навчання як процес, що має дві сторони:

11. Здобуття знань і способів діяльності є основою…

12. Планомірне керівництво навчальною діяльністю вихованців – це…

13. До основних елементів змісту освіти не відносяться:

14. Процес навчання здійснює такі функції:

15. Структура процесу навчання включає:

16. Що з переліченого не відноситься до закономірностей процесу навчання?

17. Як конспектування лекції впливає на її сприйняття?

18. Наочні методи навчання найкраще за усе застосовувати:

19. Найбільш багатофункціональним методом навчання з переліченого нижче є:

20. Які види контролю застосовуються у навчальному процесі?

21. Виховання моральності включає в себе:

22. Оберіть методи виховання, які відносяться до групи методів організації діяльності та формування досвіду суспільної поведінки:

23. Що відносять до складової частини виховання?

24. Методи педагогічного дослідження – це:

25. У педагогіці розрізняють такі рівні педагогічного дослідження:

26. Метод рейтингу використовується для:

27. Професійна придатність педагога– це:

28. Які методи з наведених нижче є методами самовиховання:

29. Особистістю людина стає тільки тоді, коли…

30. Сукупність знань, умінь і навичок, оволодіння якими дає змогу працювати спеціалістом вищої, середньої кваліфікації, або кваліфікованим робітником:

31. Методична робота педагога має такі функції:

32. Визначте правильну класифікацію методів навчання за зовнішньою формою прояву (за джерелом знань):

20 РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

Основна література:

1. Вдовиченко Р. П., Карпенко А. А. Основи педагогічної майстерності. Навчально-методичний посібник. Миколаїв, 2023 – 123 с.

2. Дольнікова Л.В., Мукан Н.В. Професійна педагогіка. Навчальний посібник. Львів: Політехніка, 2024 – 324 с.

3. Зайченко І.В.Теслюк В.М.Каленський А.А. Основи педагогічної майстерності та етика викладача вищої школи. Київ, 2024 – 424 с.

4. Ортинський В.Л. Педагогіка вищої школи. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 472 с.

5. Пащенко М.І., Красноштан І.В. Педагогіка. Навчальний посібник. Київ, 2020 – 224 с.

6. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. — К.: Вища шк., 2022. — 349 с.

7. Пихтіна Н.П. Основи педагогічної техніки. На вчальний посібник.Київ, 2019 – 402 с.

8. Теслюк В.М. Основи педагогічної майстерності викладача вищої школи. Київ: Ліра, 2017 – 340 с.

9. Холковська І. Л., Волошина О. В., Губіна С. І. Основи педагогічної майстерності: практикум. Вінниця: Твори, 2019 – 240 с.

10. Шевців З.М. Основи соціально-педагогічної діяльності. Київ: Центр навчальної літератури, 2019 – 246 с.

Допоміжна література:

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи: підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К: Центр навчальної літератури, 2006. – 208 с.

2. Городиська В. Педагогіка та психологія вищої школи: тексти лекцій / В.Городиська, М.Пантюк, В.Міляєва. – Дрогобич: Редакційновидавничий відділ ДДПУ, 2012.

3. Дубасенюк О. А. Професійна педагогічна освіта: методологія, теорія, практика: монографія/ О. А. Дубасенюк. – Житомир: Вид-во ЖДУ імені Івана Франка, 2015. – 400 с.

4. Кучерявий О. Г. Педагогіка: особистісно-розвивальні аспекти: навч. посіб. / О. Г. Кучерявий. – К.: Видавничий дім «Слово», 2014. – 440 с.

5. Пальчевський С. С. Педагогіка : навч. посіб. – К.: Каравелла, 2007. – 576 с.

6. Педагогічні технології: теорія і практика / за ред проф. М.В. Гриньової – Полтава: АСМІ, 2012.– 230 с.

7. Сухомлинський В.О. Павлиська середня школа.- Харків: Веста: Видавництво «Ранок», 2002. – 46 с.

8.Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М.М.Фщула. – К.: «Академвидав», 2014. – 235 с.

9.Чепіль М.М. Педагогічні технології: навч. посіб./ М.М. Чепіль, Н.З. Дудник.– К.:Академвидав, 2012. – 190 с.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. https://prometheus.org.ua/

Провідна українська платформа масових відкритих онлайн-курсів, що пропонує курси з педагогіки, психології, методики викладання та сучасних освітніх технологій.

2. https://www.coursera.org/

Міжнародна платформа, що пропонує курси від провідних університетів світу, у тому числі з педагогічної психології та методів навчання.

3. https://vseosvita.ua/

Інформаційний ресурс з великою базою методичних матеріалів, вебінарів, майстер-класів та діагностичних робіт.

4. https://elibrary.kubg.edu.ua/

Ресурси, що містять методичні посібники, підручники з педагогіки та наукові статті.

5. https://osvita.ua/

Ресурси освітнього порталу України.

21 МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ТА ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Для забезпечення освітнього процесу використовуються:

• Навчальні мультимедійні аудиторії; комп'ютерні класи; бібліотека, у тому числі читальна зала.

• Технічне та програмне забезпечення для дистанційних технологій здобуття освіти.

• **Онлайн-платформи:** Віртуальні дистанційні онлайн курси, доступні в системі дистанційного здобуття освіти – навчальній платформі **Moodle** УкрДУЗТ.

• Для дистанційного здобуття освіти в синхронному режимі використовується функціонал платформи відеоконференцій **Zoom**.

• В умовах воєнного стану: генератори, потужні зарядні станції, мобільні пауербанки для забезпечення енергетичних потреб; обладнане бомбосховище.

• Система дистанційного навчання створена для інтеграції студентів із обмеженими функціональними можливостями.

22 ВІДОМОСТІ ПРО РОЗРОБНИКІВ

ПІБ: **Близнюк Леся Миколаївна**

Науковий ступінь, посада: кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри історії та мовознавства

Контактні дані: e-mail: bluzniuk@kart.edu.ua; +38 (067) 116 90 02

23 ВНЕСЕННЯ ЗМІН (ДАТА, СУТЬ, ПІДПИС)

Протокол № 2 засідання кафедри історії та мовознавства від 28.08.2026 р.